

Posudek bakalářské práce

Tereza Donné

Výroční prémie Krasoumné jednoty v Praze ve druhé polovině 19. století

Předkládaná bakalářská práce Terezy Donné upoutá na první pohled volbou tématu, které v historiografii českého umění zůstává stále málo zpracované. Téma grafických premií vydávaných spolky na podporu umění (případně uměleckými spolky) je stále aktuální a přitažlivé především kvůli tomu, že nabízí možnost nahlédnout do praktického fungování uměleckého života 19. století, do způsobů komunikace umělců s publikem a s jeho vkusem i do možností šíření uměleckých děl grafikou. Z tohoto hlediska je ucelené zpracování grafických premií Krasoumné jednoty /KJ/ (i dalších dvou významných spolků, Jednoty umělců výtvarných /JUV/ a Umělecké besedy /UB/) důležitou prací na poli bádání o umění 19. století v Čechách.

Struktura předkládané bakalářské práce odpovídá standardním požadavkům na takovou práci kladeným. Po krátkém úvodu, zmiňujícím způsob volby tématu a literaturu, která se k němu pojí, následuje kapitola věnovaná vzniku, fungování a významu Krasoumné jednoty. Další kapitola je věnována vlastnímu jádru práce, tedy grafickým premiím KJ, a uzavírá ji krátké srovnání těchto premií s premiemi druhých dvou zmíněných spolků, JUV a UB. Ve stručném závěru autorka shrnuje danou problematiku a uzavírá ji vlastním hodnocením. Na konci práce je přiložen seznam použité literatury, soupisy výročních premií KJ, JUV a UB, seznam vyobrazení a rozsáhlá obrazová příloha.

Domnívám se, že po formální stránce se autorce daří vyrovnat s požadavky kladenými na bakalářskou práci. Vhodně si zvolila téma, shromáždila potřebný obrazový materiál, přečetla příslušnou literaturu, s níž se v práci se vypořádává, a snaží se o přehledné a strukturované podání údajů vztahujících se k dané problematice. V tomto smyslu splnila požadavky, kladené na vypracování bakalářské práce. Přínos její práce vidím v tom, že se pokusila o souborné a přehledné uspořádání problematiky spolkových grafických premií.

Problémem však zůstávají některé detaily, které by práci posunuly nejen po obsahové stránce, ale také usnadnily následné bádání o tomto tématu.

a) zaměření práce

Práce má v názvu „výroční prémie“ KJ a autorka si také v úvodu klade za svůj hlavní cíl jejich zpracování. Je proto škoda, že prakticky polovina práce je věnována historii a utváření spolku/spolků a práce s vlastním výtvarným materiálem se zastavuje více méně u výčtu premií, popřípadě u stručné a výběrové charakteristiky grafik a jejich autorů. Přestože se autorka snaží místy o celkové charakteristiky produkce KJ v souhrnu či ve srovnání s ostatními dvěma spolky, vyznívají velmi povšechně – a ve srovnání se straší literaturou bezdůvodně protichůdně. Samozřejmě, že je obtížné navázat na subtilnější odkazy předchozích badatelů, kteří se dané problematice věnovali, avšak starší literatura nabízí mnohé odrazové můstky k dalšímu bádání o strategiích výběru a zadávání grafických premií (které byly součástí spolkové politiky a na něž bylo již dříve v literatuře upozorněno), o aktuálnosti volených témat a způsobech jejich převodu do grafiky i o širších společensko-politických konotacích volby témat i autorů (viz Hojda – Prahla 2004, s. 37; Prahla 2002, s. 380 – 386). Domnívám se, že právě detailnější propracování těchto otázek by bylo významným přínosem práce.

b) práce s literaturou a citacemi

S naznačenými obsahovými úskalími souvisí snad i autorčin způsob práce s literaturou, kde vidím jisté rezervy. Přestože k danému tématu skutečně není mnoho literatury, jak sama v úvodu zmiňuje, některé novější práce zcela v soupisu opomíjí (Prahla 2002, kde srovnání premií všech tří spolků; Vlčková 2009, kde nejnovější poznatky o výstavním provozu KJ; srv. např. s. 31 předkládané práce, kde se komentář o francouzských kolekcích na výstavě KJ opírá o starší literaturu a je v rozporu s novými zjištěními, viz Vlčková s. 209–213). Navíc někdy není snadné poznatky předchozích badatelů správně a vhodně sumarizovat a vytěžit. Autorka by měla napříště klást větší důraz na vhodný výběr citovaných míst (ne celé odstavce údajů, ale spíše podstatná místa a myšlenky, viz např. s. 15 – 17, 49, 50, 56), na přesnost citací a odkazů (např. nepřesná citace z Hojdy – Prahla 2004, viz. s. 55 a pozn. 50), ale především na správnou interpretaci závěrů starší literatury.

Zde mám na mysli především závěr práce, kde autorka prvoplánově dospívá k jednoznačně kladnému hodnocení grafické produkce KJ z hlediska její aktuálnosti, umělecké kvality a systematičnosti spějící k jakési „ucelené sbírce“, přestože názory předchozích badatelů vyznívají spíše opačně. Máme-li pak hodnotit kvalitu pražské grafiky poloviny století, je třeba mít na zřeteli kvalitu, k níž v 1. čtvrtině 19. století dospěli grafikové okruhu Akademie a Josefa Berglera, i soudobé širší souvislosti: např. význam grafických

cyklů a alb vydávaných od 3. desetiletí 19. století (Führichovy cykly, Machkovy *Dějiny Čechů*, Svobodovy *České národní písně*). Také podrobnější pohled na vlastní obrazový materiál by mohl vést spíše k úvahám na téma umělecké originalnosti grafických listů vs. jejich pouhé technické dokonalosti (s čímž souvisí i škála užívaných technik) a příčinám této dichotomie, než k jednoznačným hodnotícím závěrům.

V neposlední řadě, myslím, s citační přesností a úctou k předchozím badatelům souvisí i způsob uvedení seznamů grafických prémie, jejichž označení za „soupis archivních pramenů“ navozuje dojem, že jde o autorčinu samostatnou badatelskou práci, přestože tyto seznamy jsou převzaty z literatury (Hojda – Prah 2004; Vlnas 1996; Jelínek 1913).

c) zpracování příloh/katalogů

Nevyužitý potenciál předkládaného materiálu vidím v absenci systematictějšího komentáře k výtvarné podobě a ikonografii prémie. To samozřejmě patrně přesahuje možnosti bakalářské práce, ale aby na tuto základní práci bylo možné snáze navazovat, katalogy prémie (neboť ty jsou v práci zahrnuty, nikoli soupisy archivních pramenů, jak uvádějí záhlaví jednotlivých příloh) by měly obsahovat standardní údaje: kromě autora, názvu a techniky bych očekávala i rozměry a místo uložení, popřípadě signaturu. Bylo by tak snáze zjistitelné, zda obrazový materiál skutečně existuje a kde, či zda je prémie známá jen z popisu. (Také by bylo snáze ověřitelné, jak došla autorka k novým ztotožněním vizuální podoby prémie, které byly dosud známé jen z popisu; viz např. Zügelovo *Podzimní slunce* z alba heliogravur na rok 1890.) Považovala bych také za skvělé, kdyby jako kompletní řada byla zpracovaná obrazová příloha – v její dosavadní podobě skvělé autorčino úsilí shromáždit dostupný obrazový materiál nejde do důsledku a čtenář neví, zda chybějící vyobrazení skutečně neexistují či zda se je jen nepodařilo do práce zařadit.

d) jazyková úroveň

Celkově kvalitní práci by prospěla větší pečlivost v kontrole pravopisu (pozor na i/y ve shodě podmětu s přísudkem), důraz na plynulost a návaznost vět (neúplné věty) i další gramatické jevy (shoda rodu u ukazovacích zájmen – např. „ta ... města“ a nikoli „ty ... města“, s. 58; rozlišování výskytu přivlastňovacího zájmena svůj).

Závěrem budiž řečeno, že mé výtky k obsahu práce patrně zčásti přesahují rámec požadavků, kladených na zpracování bakalářské práce. Mimo věcné připomínky to jsou také otázky a desiderata, které při čtení této práce vyvstávají a jejichž rozvíjení může být předmětem prací návazných. Autorka se podle mého názoru v rámci této své první větší práce snažila poctivě vypořádat se základními úskalími uměleckohistorického bádání.

S uvedenými výhradami práci doporučuji k obhajobě.

V Praze, 5. 9. 2011

Pavla Machalíková

Posudek vypracovala:

Mgr. Pavla Machalíková, PhD.

Ústav dějin umění AV ČR, v.v.i.

(oddělení dějin a teorie umění 19.–21. století)

Husova 4

110 00 Praha 1

machalikova@udu.cas.cz

odkazy na literaturu

Hojda – Prahel 2004:

Zdeněk Hojda – Roman Prahel, *Kunstverein nebo/oder Künstlerverein? (Fontes historiae artium XII)*, Praha 2004

Jelínek 1913:

Hanuš Jelínek (ed.), *Padesát let Umělecké besedy*, Praha 1913

Prahel 2002:

Roman Prahel, Proč (ne)vystavovali Češi v Praze 19. století?, in: Kateřiná Bláhová (ed.), *Komunikace a izolace v české kultuře 19. století*, Praha 2002, s. 377–389.

Vlčková 2009:

Lucie Vlčková, *Krajinomalba v Praze 1840–1890. Prezentace krajinomalby a její reflexe na výstavách Krasoumné jednoty*, Praha 2009

Vlnas 1996:

Vít Vlnas (ed.), *Obrazárna v Čechách 1796–1918*, kat. výst., Praha 1996